Реєстрація відбувається за умови виявлення основних ціннісних характеристик книгозбірні. Головним критерієм, що спрямований на необхідність вивчення і реєстрації зібрання "Нова колекція" є склад комплектованої літератури, її політематичні та полімовні характеристики, що забезпечують високий освітній рівень навчального закладу XIX ст., бібліотечні придбання та по дарування окремих осіб окреслюють рівень викладання навчальних дисциплін Волинської о ліцею (з 1805 по 1819 -Кременецької гімназії).

Таким чином, можна стверджувати що отримані дані в результаті ретельного вивчення книгозбірні "Нова колекція", є основою для заповнення основних інформаційних полів реєстраційного опису:

Заголовок зібрання - "Нова колекція", 1819 - 1832. Зібрання поодиноких універсальних за змістом видань у складі, бібліотеки Волинського ліцею (1819 - 1832).

Кількісна характеристика - станом на 5. 03. 2002 зібрання нараховує 11 856 од. зб.

Склад і зміст зібрання - зібрання "Нова колекція" містить універсальні зі складом і змістом книжкові та періодичні видання, метою яких є забезпечення навчальної програми учбового закладу XIX ст.

Сучасне місцезнаходження - Відділ бібліотечних зібрань та історичних колекцій, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) НАН України, філіал № 1. Адреса філії: м. Київ, вул. Володимирівська, 62

Історична довідка про фондоутворювача - Час заснування загальноосвітнього навчального закладу - Кременецької гімназії припадає на 1803 - 1805 рр. З 1805 р. існує як вища Волинська гімназія. В 1819 р. Кременецька гімназія була перейменована на Волинський ліцей. Існував на кошти приватних пожертвувань. З початку існування гімназії була започаткована і бібліотека.

Бібліографічна інформація про зібрання

Віднесення документального масиву "Нова колекція" до категорії зібрання, свідчить наявність наступних положень: а) за структурою це одне з складових частин Бібліотеки Волинського ліцею; б) це збирання значимих для історії та культури документальних матеріалів; в) за видовою ознакою це випадковий підбір книг та періодичних видань, спрямованих забезпечити вивчення навчальних дисциплін; г) за складом і змістом це зібрання універсального характеру та містить видання написані різними мовами. Таким чином, зібрання "Нова колекція" є об'єктом реєстрації як організаційно відокремленого документального масиву.

Зареєстроване книжкове зібрання є цінним джерелознавчим матеріалом і є основою для вивчення історії та просвітницької діяльності Волині кінця XIX - поч. XX ст.

БІБЛІОТЕКА ГОРОДОЦЬКОГО МУЗЕЮ БАРОНА Ф.Р. ШТЕЙНГЕЛЬ: СТВОРЕННЯ, ШЛЯХИ НАПОВНЕННЯ, ІСТОРИЧНА ДОЛЯ

Миронець Н.Р.,
аспірантка НБУВ НАН УКРАЇНИ

Друга половина XIX ст. в історії української культури позначена піднесенням інтересу до історико-краєзнавчих досліджень. Важливим осередком цього руху на Волині на зламі XIX-XX ст. був Городоцький музей барона Ф. Р. Штейнгеля. Офіційно відкритий у 1896 році, він став одним з перших обласних музеїв Волинської губернії.

В сучасній історіографії зустрічаємо різні трактовки щодо характеру закладу: «один з перших в регіоні широкопрофільний громадський музей», «фольклорно-етнографічний музей», «Городоцький краєзнавчий музей», «світський музей», проте всі ці висловлювання зводяться до того, що це був справжній науковий центр історико-краєзнавчих досліджень Волині [1; 2; 3].

По ідеї засновника музей розміщувався у маєтку барона в с. Городок Ровенського по-

віту Волинської губернії. Програмні завдання наукової роботи сформували внутрішню структуру краєзнавчої організації. Складність поставлених завдань, тематика досліджень вимагали створення допоміжнних відділів, підвідділів, лабораторій. Музей барона Штейнгеля поділявся на відділи: природничий, географічний, антропологічний, археологічний та етнографічний з 'їх підвідділами [4]. Крім того при музеї була заснована бібліотека з відділом рукописів, спеціально присвячена Волині.

Варто зробити наголос на той факт, що бібліотека розглядалася засновниками не як окреме історико-культурне явище, а як допоміжне структурне формування, спільне для всіх відді пів музею. Таке трактування повністю співпадало з розробленими на той період методиками створення обласних або місцевих музеїв, а також пояснювалося тим фактом, що більшість краєзнавчих студій передбачали використання описових методів дослідження, ефективність проведення яких залежал а від повноти створеної документальної бази. Отже, бібліотека закладалася, як науково-дослідний відділ, що мав створювати музейні колекції рукописної та друкованої книги і збирати наукову літературу для студіювання окремих питань волинезнавства. З огляду на вищесказане, стане зрозумілим, що дослідження життєдіяльного циклу бібліотеки барона Штейнгеля з часу заснування у 1896 році і до моменту евакуації 1914 року, можливо здійснювати лише в контексті загальної наукової діяльності музейного закладу.

При детальному обговоренні програми створення та функціонування бібліотеки було вирішено поставити її якомога ширше, що відкриє великий простір для діяльності, вести справу не поспішаючи, але вести систематично, звертаючи увагу на те, що може прислужитися для загальної характеристики краю, викіючаючи все, що є випадковим, що носить назву «раритетів» і чим, як правило, бувають заповнені приватні колекції.

В проекті чітко визначалося, що оскільки бібліотека є краєзнавчою (обласною), то наповнення її фондів можливе лише виданнями, які стосуються конкретного регіону. В даному випадку це - територія Волинської губернії (офіційно зафіксована після III поділу Польщі). І хоч кордони губернії не відповідають кордонам давньої Волинської землі, але у зв'язку з тим, що розширення цих рамок завело б надто далеко, вирішено обмежитися територією Волинської губернії, яка і так досить об'ємна.

Фінансування діяльності бібліотеки здійснювалося за рахунок власника, барона Ф.Р.Штейнгеля. Кількість та поточність асигнувань були одними з найголовніших умов для виконання поставлених завдань та цілей. Зокрема про це зазначає М.Біляшівський: «Городецкий музей, обладающий материальными средствами и обеспечений в будущем от участи, очень часто постигающей частные собрания, сослужит службу в изучении Волыни»[5]. Що ж стосується власне структури, то бібліотека поділяється на три відділи: рукописи, стародруковані книги та книги пізнішого періоду. У відділ рукописів входять давні та нові акти, їх копії, записки, спогади, папери, які залишилися після осіб, що працювали на Волині чи для Волині, приватне листування осіб різних прошарків суспільства. У відділ стародрукованих книг повинні увійти книги, надруковані на Волині до початку XIX століття. Відділ книг пізнішого часу об'єднає книги, брошури та періодичні видання, що спеціально стосуються Волині. Крім того сюди увійдуть різного роду афіші та оголошення. Твори такого виду зазвичай після виходу в світ досить швидко зникають, а між тим і вони являють певний інтерес.

Щодо джерел формування зібрання, то власник, барон Штейнгель, використовував різні засоби його наповнення. Постійні наукові контакти барона Федора Рудольфовича з науковцями були одним із джерел комплектуваня бібліотеки. Серед них зустрічаються особи, що мали власні наукові розвідки та праці. Так, наприклад, барона Штейнгеля пов'язували міцні стосунки з представниками історико-краєзнавчого руху на Волині, котрі надсилали усі свої видання до Городоцької бібліотеки. Зокрема праці П.А.Тутковського склали значний пласт у розділі «Природознавство». В колекції робіт геграфічного напряму великий об'єм займають твори Н.І.Теодоровича. Історія, археологія, біографістика представлені у зібранні науковими повідомленнями та розвідками М.Ф.Біляшівського, О.І.Левицького, О.Фотинського, А.Хойнацького. У виявленні цікавих екземплярів та поповнення ними фондів бібліотеки вагому допомогу Ф.Штейнгелю подали

А.Матвіїв (подоружував по Волині, поповнив бібілотеку багатьма цінними фотознімками різних пам'яток старовини), В.А.Мошков (передав сотні фотознімків, записи народних переказів, пісень тощо, а також до етнографічного відділу багато предметів, що характеризували народний побут), С.Яремич (придбав для музею багато книг, брошур, фотографій[6].

Надходженню старожитностей сприяли і звернення в пресі аматорів музейної справи до населення краю, публікації програм та переліків необхідних для роботи предметів, що розсилалися державним установам, церковним та світським організаціям, громадським та науковим діячам. Однак найефективнішим, на наш погляд, шляхом виявлення, збору та вивчення музейними закладами Волині було здійснення наукових експедицій (екскурсій), які стали своєрідними пошуковими подорожами для різнопланового обстеження території одного чи декількох повітів губернії.

Перша екскурсія відбулася влітку 1899 року. Описуючи її, М.Біляшівський на сторінках «Археологической летописи Южной России» відзначив, що «влітку цього року Городоцький музей здійснив невелику екскурсію для загального ознайомлення з краєм, так і з метою зібрання різноманітних колекцій для музею». В екскурсії, очолив яку власник музею, прийняло участь до 10 осіб. Одні записували народні пісні, використовуючи фонограф, фотографували краєвиди, будівлі, а також проводили археологічні дослідженя і розвідки. Екскурсією була охоплена частина Ровенського і Луцького повітів, як перехідна, так і зона Полісся. Ось список місцевостей, через які, просуваючись від села до села пройшли екскурсанти: с. Пересопниця, с. Білів, с. Новий Жуків, м. Клевань, м. Деражно, м. Степань, с. В. Цепцевичи, м. Бережницю, м. Домбровицю, м. Висоцьк і т. д.[7].

Наступна експедиція (екскурсія) відбулася влітку 1900 року. її масштаби виявилися значно ширшими: науковими обстеженнями охоплено Житомирський, Овручський та Новоград-Волинський повіти Волинської губернії. За повідомленнями екскурсантів їх дослідження тривали майже місяць; протягом цього часу пройдено приблизно 500 верст. Працювали секції археології, історії, етнографії, ботаніки і зоології. Результати їх роботи досить об'ємно доповнили вже існуючі в музеї колекції.

Не менш дієвим шляхом був і обмін виданнями. В записній книзі барона Ф.Р. Штейнгеля вміщена інформація про те, куди було відправлено «Отчет Городецкого музея Волынской губернии барона Ф.Р. Штейнгель за первый год ...». Список у тридцять вісім позицій дає змогу уточнити коло осіб, спектр різного роду товариств та братств, редакцій періодичних видань, а також університетів, чиї наукові зацікавлення та інтереси прямопропорційно збігалися з діяльністю культурно-просвітнього осередку в с. Городок [8]. Отже, для забезпечення повноцінного функціонування бібліотеки як науково-дослідної лабораторії Городоцького музею Волинської губернії барона Ф.Р. Штейнгеля та здійснення нею основного свого завдання - збереження і популяризацію історико-краєзнавчих ресурсів регіону, власником та багатьма іншими особами використовувалися найрізноманітніші шляхи її наповнення

Доля книжково-рукописної колекції барона Ф.Р.Штейнгеля склалася типово для приватних зібрань, утворених на території України в період до 1917 року.

Перед створенням музею і в першому звіті про його діяльність за 1896-1897 рр., Ф.Р. Штейнгель як власник, заповів: „Турбуючись про долю музею, я зробив належне розпорядження, на випадок неможливості чи небажання вести цю справу далі мною чи моїми нащадками, про передачу музею безплатно якій-небудь громадській установі»[9].

На основі цього та кількох інших джерел сучасні дослідники, зокрема, С. Шевчук висловлюють припущення, що збанкрутувавши перед війною, він міг просто передати фонди до Товариства Дослідників Волині у Житомирі, бо неодноразово співпрацював з ним.

Проте існують інші джерела, які здатні спростувати таке твердження. Зокрема, за повідомленням волинського краєзнавця 20-х років XX століття В. Гнатюка доля тоді славнозвісного Городоцького музею склалася трагічно. Він вважав, що фонди цього музею в 1914 році Федір Рудольфович евакуював на Кубань, до свого брата Штейнгеля Володимира Рудольфовича, який мешкав у родинному маєтку в с.Хуторок. У ході громадянської війни 1918 року брата було вбито, а його хутір разом з матеріалами музею спале-

но{10]. Пізніше дослідник розвитку історико-краєзнавчого руху на Волині Л.В. Баженов дещо спрощує таке категоричне твердження свого попередника: „ У 1914 році музей евакуйовано на Кубань, де сліди його загубилися»[11].

Більш повну інформаційну ясність для дослідження проблеми вносить висловлювання самого власника осередку в с.Городок барона Ф.Р. Штейнгеля, що нами було виявлено в одному з його листів до М.Ф. Біляшівського, датованого 26 лютого 1922 року: «От музея как частью перевезенного в Киев, так и частью перевезенного на Кавказ ничего не осталось» [12]. Перебуваючи за кордоном (при уряді Гетьмана Скоропадського Ф.Р. Штейнгель був послом у Берліні), він, ймовірно, не знав, як склалася подальша доля його музейних колекцій та рукописно-книжкових збірок. Проте сьогодні можна з упевненістю констатувати, що фонди Городоцької бібліотеки мали свою складну подальшу історичну долю, як і багато інших приватних зібрань Волині.

Вийняткова роль у збереженні книжково-рукописного надбання України, а особливо ретроспективних фондів, що сформувалися до першої чверті XX століття належить Національній, згодом Всенародній бібліотеці України (НБУ, ВБУ) Комплектування національного бібліотечного фонду та порятунок книжкових колекцій і зібрань були основною метою та домінуючою ідеєю діяльності бібліотеки. Розуміючи наукову та культурологічну цінність бібліотеки барона Штейнгеля, представники ВБУ мали твердий намір приєднати це зібрання до фондів бібліотеки. З приводу вирішення цього питання Тимчасовий Комітет неодноразово звертається до новоутворених установ. Так, під час засідання Тимчасового Комітету від 4 березня 1919 року, коли піднімалося питання про знищення музею та бібліотеки барона Ф. Штейнгеля, було доручено Є.О. Ківлицькому переговорити з секретарем бібліотечної комісії при колегії позашкільної освіти Марголіним стосовно цієї справи[13]. В результаті переговорів було з'ясовано, що частина Городоцької бібліотеки знаходиться у відомстві Книжної Ради[14]. Представником від комітету у Книжковій раді був Д.І. Багалій. Йому й доручено було подбати про те, щоб урятована частина зібрання потрапила до фондів бібліотеки. Під час засідання Тимчасового Комітету 23 березня 1919 року академік повідомив, що ту частину бібліотеки барона Штейнгеля, що ще залишилася цілою, вже передано до Університету св. Володимира і тому одержати її для бібліотеки вже неможливе^ 15]. Проте це була не єдина частина бібліотеки Городоцького музею, яку вдалося зберегти від розграбування, З'ясувалося, що ще одна частина згаданої бібліотеки переховується в міському музеї[16]. Є.О. Ківлицький спробував звернутися в бібліотечну секцію Київського Губвиконкому з приводу отримання цієї частки книжково-рукописного зібрання Штейнгеля, що знаходилася в міському музеї. Про результати переговорів він повідомляв на засіданні Тимчасового Комітету 16 травня 1919 року: «Виявилося, що спеціально створена комісія з представників від бібліотек м.Києва, вирішить, кому передавати згадану бібліотеку». На тому ж таки засіданні було вирішено доручити Є.О. Ківлицькому та В.О. Кордтові «вжити всі заходи, щоб ця частина бібліотеки барона Штейнгеля була передана до Національної бібліотеки»[17].

Проте справа вирішилась не на користь ВБУ. Книжки потрапили до міської бібліотеки і знаходилися у 15 забитих ящиках. Через рік, 9 вересня 1920 року, уповноважений ВБУ П. Несторовський одержував з міської бібліотеки майно ВБУ. Книжки Штейнгеля виділили окремим пунктом у списку. На той час вони займали тринадцять шаф, розміщених у різних бібліотечних кімнатах. Таким чином зібрання Штейнгеля переїхало у ВБУ. Але цим справа не скінчилася. На засіданні 21 грудня 1920 року академік Агатангел-Кримський доповів про бібліотеку, що зберігалась у готелі „Пласт». Серед інших там були і книжки з музею барона Штейнгеля. Цю бібліотеку забрав управитель будинку. Працівниками Київського Університету св. Володимира теж було вжито чимало заходів для збереження покинутих напризволяще книжкових колекцій і зібрань. У березні 1919 року до фондів його бібліотеки було приєднано одну з частин музейної бібліотеки барона Ф.Р. Штейнгеля. Та частина книжково-рукописного зібрання барона Штейнгеля, що перебувала у складі бібліотеки Київського університету, втратила свою цілісність під час процесів, пов'язаних з передачею до ВБУ. З її складу було виокремлено рукописні матеріали згідно з розпорядженнями Центрального Архівного Управління. Відмінності

у ідеології комплектування архіву та рукописного відділу ВБУ були визначені ще при Гетьманаті: рукописний відділ бібліотеки мав збирати пам“ятки рукописної книжності та літературні й „побутові» (особові) архіви представників духовного життя України [Державний вісник - 1918. - 11 жовт. (№57)]. Державні документи установ та відомств потрапляли до Національного архіву і т.д. Таким чином з масиву рукописів барона Штейнгеля було виокремлено його епістолярну спадщину та творчі матеріали, що згодом у 1930 році склали особовий фонд Ф.Р. Штейнгеля в Інституті рукописів НБУВ, а інша частина - музейні рукописні збірки і господарські документи, що стосувалися маєтку в с. Городок та власницької землі барона, - потрапила до Архіву Давніх Актів, як така, «що хронологічно і по природі свого змісту підлягала розподілу поміж архівними установами».Так вирішилася доля вцілілої частини зібрання рукописів бібліотеки Городоцького музею Волинської губернії барона Ф.Р. Штейнгеля.

Отже, як зазначалось, першим етапом переміщення рукописних матеріалів, як самостійного фонду була його передача до юрисдикції Архіву Давніх Актів. Наступне переміщення рукописних збірок Городоцького музею було здійснене у 1941 році в Центральний Державний Історичний архів в Москві. І лише у 1947 році було проведено облік матеріалів, причому, досить загально і поверхово. Не було здійснено класифікації та відсутній подокументний облік. Щодо кількості поступлених одиниць, то зазначалося, що розміщені вони у 32-х коробках. Проте саме під час перебування фонду в ЦДІА в Москві йому було присвоєно назву: «Штейнгель Федор Рудольфович, барон, помещик Волынской губернии в селе «Городок», член научных («Археологическое общество») и благотворительных обществ, организатор музея в 1896г. и его хранитель».

За розпорядженням ГАУ МВС СРСР від 20 листопада 1950 року за №12/14350 фонд «Штейнгель Федор Рудольфович» в кількості 3 ящика (32 коробки) було передано у відання Житомирського облдержархіву УМВС. Саме в цій установі здійснено більш детальний опис рукописного зібрання барона Штейнгеля, яким, доречі, і до нині користуються працівники архіву та науковці. Проте, він має багато своїх недоліків. Об'єднані за хронологічним принципом документи утворюють окремі справи, назви яких дуже узагальнені і абсолютно не розкривають зміст вміщених матеріалів. Подокументний аналіз фонду дає нам підстави стверджувати, що в описах ЦДІА в Москві та ЖОДА існують певні розбіжності не на користь останнього. Де саме відбулися ймовірні втрати нам не вдалося з'ясувати, оскільки актову документацію Житомирського облдержархіву, яка могла б пролити світло на цю проблему - утилізовано.

Наступне переміщення відбулося 20 грудня 1952 року з ЖОДА до Ровенського облдержархіву, присвоєно № 366, де до сьогоднішнього дня зберігаються ці матеріали.

Ідея заснування бібліотеки в с. Городок Рівненського повіту Волинської губернії належить видатному меценату, громадському та політичному діячу, науковцю барону Ф.Р.Штейнгелю. Виникнення її було зумовлене багатьма факторами. Перш за все варто зауважити, що такий захоплюючий, широкий і різноманітний розквіт нових ідей, який спостерігався у XIX столітті, подарував історії концепцію нації (національної свідомості). Це поняття повільно набираючи обрисів, вже до кінця століття стало все проникаючою дійсністю. Серед інтелігенції виникає та розвивається інтерес до національної духовної культури, який широкомасштабно проявився в історико-краєзнавчих дослідженнях.

Навколо крупних навчальних центрів з’являються природознавчі, історичні, філологічні товариства, метою яких було вивчення рідного краю. На Волині ж популяризацією цих ідей займалися прогресивні представники місцевої інтелігенції. Саме тут одним з осередків краєзнавчого руху на злам:, століть стає Городоцький музей Ф.Р.Штейнгеля, невід’ємною та значущою частиною якого була бібліотека. її діяльність регламентовано програмою, яка і визначила основну мету, завдання, принципи та шляхи комплектування фондів, а також чітко вказала на її «обласний» характер. Тому не дивлячись на те, що книгозбірня була власністю барона, її склад і зміст якісно відрізнявся від багатьох приватних колекцій, зосереджених в родових маєтках . На момент свого заснування вона була першою краєзнавчою бібліотекою в регіоні.

В період свого існування Городоцька бібліотека постійно поповнювала свої фонди.

Шляхів наповнення декілька: обмін виданнями, купівля, отримання в дар, здобуття під час наукових експедицій тощо. Аналіз джерел з даної проблеми допоможе встановити коло найближчого оточення барона Ф.Р.Штейнгеля, склад гуртка науковців, що зорганізувався при музеї та широкий спектр різного роду видавництв, відомств, товариств, навчальних закладів і т.д., чиї інтереси та зацікавлення прямо пропорційно збігаються з діяльністю культурно-просвітнього осередку в с.Городок. Водночас ця бібліотека відбиває історію формування на терені України таких соціокультурних явищ як універсальна краєзнавча бібліотека і становить цінну джерельну базу для розгляду комплексних питань у галузі історії книги, колекціонування, книготорговельної та книговидавничої діяльності окремих осіб та видавництв, книжкового асортименту книгарень у конкретних регіонах в певні періоди.

На жаль, внаслідок відомих подій початку ХХ століття книжково-рукописне зібрання барона Ф.Р.Штейнгеля було розпорошено і розкидано по різних сховищах Радянського Союзу. Час провів експертизу цінності цих матеріалів, перетворивши їх на меморіальне зібрання. І тому, сьогодні, одним із пріорітетних завдань, на нашу думку, є наукове опрацювання цих колекційних фондів, політичн а і культурологічна їх реабілітація, залучення до суспільного обігу, надання їм нового життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баженов Л.В. Історичне краєзнавство Правобережної України XIX - початку XX ст.: Становлення. Історіографія. Бібліографія. Хмельницький: Доля, 1993. - 256 с.
2. Шевчук С. І. Жертовність для утвердження України. - Рівне: Волинські обереги, 2002. - 99 с
3. Кушпетюк О. Звіти Городоцького музею барона Ф.Штейнгеля - джерело вивчення історії одного з перших музеїв Волинської губернії // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету. - Вип. 3. - Луцьк: ВДУ імені Лесі Українки, 1998. - С. 77-79.
4. Штейнгель Ф., Беляшевский Н. Несколько слов об основании и целях Городецкого музея Волынской губернии // Отчет Городецкого музея Волынской губернии барона Ф.Р.Штейнгель за первый год с 25 ноября 1896 года по 25 ноября 1897 года (составил Н.Беляшевский). - Варшава, 1898 - С.1
5. Там само.
6. Там само, С. 1-2.
7. Отчет Городецкого музея Волынской губернии барсна Ф.Р.Штейнгель с 25 ноября 1898 года по 25 ноября 1904 года - К.: 1905 - С.6
8. ІР НБУВ. Ф. 109. Оп. 1, спр. 741 (1) л. 11 зв.
9. Отчет Городецкого музея Волынской губернии барона Ф.Р.Штейнгель за первый год с 25 ноября 1896 года по 25 ноября 1897 года (составил Н.Беляшевский). - Варшава: Типография Ф.Чернака, Краковское предместье 60., 1898, С.1
10. Гнатюк В. Наукова праця на Волині і 1914 - 1924 рр. //Україна. - К., 1926. Кн. 2-3, С.224
11. Баженов Л. В. Вказана праця.
12. ІР НБУВ, Ф.XXXI, оп. 1, од. зб. 2196
13. Архів НБУВ, Оп. 1, од. зб.1, арк. 45
14. Там само, арк. 48 зв.
15. Там само, арк. 66
16. Там само, арк. 96
17. Там само

РЕЛІГІЙНІ ЧАСОПИСИ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ XIX - ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Мілясевич І.В.

Рівненський державний гуманітарний університет

Важко переоцінити значення місцевих періодичних видань для пошуку краєзнавчої інформації. Вони є дзеркалом громадського і культурного життя краю, а вміщені на сторінках часописів матеріали є живим літописсм епохи, до якої вони відносяться.

Всі періодичні видання цього періоду можна поділити на такі основні групи : періодичні видання офіційних органів влади, релігійні часописи, суспільно-політичні газети, сатиричні часописи, галузеві часописи.

Особливу роль серед волинських періодичні їх видань цього періоду відігравали релігійні часописи. Патріархом і визнаним лідером цієї групи є журнал « Волынские епархиальные ведомости», який протягом п'ятдесяти років (з 1867 по 1917 рік) активно впливав